

Miten puhua Jumalasta muslimien kanssa?

Miten Jumalasta on ylipäättänsä puhuttava?

”Minä näin suuren valkean valtaistuimen ja sen, joka sillä istuu. Hänen kasvojensa edestä pakenivat maa ja taivas, eikä niistä jäänyt jälkeäkään.” (Ilm. 20:11)

Tämä lause kuvaa tilannettamme, kun puhumme Jumalasta, vaikka emme ole siitä tietoisia. Jumalasta puhutaan asiallisesti vain silloin, kun tiedetään itsekkin oltavan matkalla Jumalan eteen vastaamaan elämästämme viimeisellä tuomiolla. Joka puhuu Jumalasta pelkäämättä ja vapisematta, on kuin autoilija, joka on syöksymässä täyttä vauhtia betoniseinää päin ja keskustelee kumppaninsa kanssa kaikessa rauhassa muurin rakenteen hienouksista.

Myös Koraani puhuu monin kohdin hyvin vakavasti:

Kun taivas halkeaa, kun tähdet putoavat, kun meret kuohuvat, kun haudat hajoavat, silloin saa jokainen tietää, mitä on tehnyt ja mitä laiminlyönyt...

Mistäpä tietäisit, mikä tuomion päivä on. Päivä, jona yksikään sielu ei voi auttaa toista, vaan Jumala yksin päättää. (Suurasta 82)

Erityinen tilanne

Kun kristitty puhuu muslimin kanssa Jumalasta, hän huomaa pian olevansa aivan erityisessä tilanteessa: hän voi puhua monista seikoista tutuin sanoin, Luoja, armo, synti, tuomio, laki, käskyt monien muiden lisäksi. Nämä ovat muslimillekin tuttuja käsitteitä. Kristitty huomaa myös, että muslimilla on samantapainen käsitys historian kulusta kuin hänellä itsellään: historian alussa oli

Jumalan suvereeni luominen ja sen lopussa on tuomio. Ihminen elää vain kerran eikä lukemattomissa eri muodoissa ajan kiertokulun loppumattomuudessa, kuten joissakin muissa uskonnoissa opetetaan. Mutta kristitty joutuu pian huomaamaan, että nämä hänelle tutut käsitteet saavat islamissa kuitenkin erilaisen sisällön. Niinpä esimerkiksi synti, taivas, armo, luominen, tuomio ymmärretään islamissa toisin, kuin kristitty ne ymmärtää. Ennen kaikkea käy ilmi, että itse Jumalasta puhutaan eri tavalla. Tämän lisäksi kristityn uskoon kuuluu asioita, jotka ovat muslimille joko kokonaan tuntemattomia tai jopa täysin mahdottomia. Näihin jälkimmäisiin kuuluvat kaikki kristologiset ja Pyhää Kolminaisuutta koskevat käsitteet.

Yhteisiä käsityksiä ja käsitteitä

Islam ei ole kristitylle kuin mikä tahansa muu uskonto. Tosin kristinusko ei ole sisällöllisesti mitenkään riippuvainen islamista, mutta islamille kristinusko on olennainen osa uskontoa ja maailmankuvaa.

Kun puhumme muslimien kanssa, on tämä seikka otettava ehdottomasti huomioon. Koraani puhuu paljon kristinuskosta ja kristityistä. Kristinusko kuuluu niihin ”taivaallisiin” uskontoihin, joita Jumala on lähettänyt ihmiskunnalle historian kuluessa. Tämän uskontojen sarjan päätöksenä ja lopullisesti pätevänä ilmoituksena tuli islam siinä muodossa kuin Muhammad sitä julisti. Aikaisemmat ilmoitukset olivat tämän käsityksen mukaan rappeutuneet; niitä oli vääristelty niin, etteivät ne enää ole oikeita. Kristinusko on siis islamin mukaan alun perin oikea uskonto, jota ei enää ole olemassa. Islamin uskontunnustus ”Ei ole muuta jumalaa kuin Jumala ja Muhammad on hänen lähettiläänsä” tarkoittaa myös tätä. Oikea usko on uskoa yhteen Jumalaan vain sillä tavoin, kuin Muhammad tätä uskoa on julistanut.

Kun joku sitten sanoo edustavansa kristinuskoa, muslimi ei pidä häntä väärän, vaan alun perin oikean uskon edustajana. Tämä uskonto on vain joutunut osittain tarkoituksellisen ja osittain tietämättömyydestä johtuvan vääristämisen kohteeksi. Siitä huolimatta muslimit ovat valmiita myöntämään, että kristityt uskovat samaan Jumalaan kuin hekin. Jumalakäsityksissä onkin paljon

yhdenmukaisuuksia, joita ei voi noin vain syrjäyttää. Yksi niistä on monoteismi:

Sano: Hän, Jumala on yksi, Jumala, Ikuinen. (Suura 112)

Muslimien käsityksen mukaan juuri tässä on islamin erityinen tehtävä ja sanoma. Islam käsittää olevansa ytimeltään puhtainta monoteismia, *tawhid*. Juuri tawhidiin pohjautuukin sen kritiikki ja tuomio, jotka se suuntaa muihin uskontoihin. Kristinuskon lankeemus on islamin käsityksen mukaan juuri tässä: se on langennut pois puhtaasta monoteismistä.

Myös usko Jumalaan Luojana näyttää olevan muslimille ja kristityille yhteinen. Luominen oli Jumalan tietoinen teko. Hän loi myös ihmisen Jumalan kumppaniksi, vaikka muslimit eivät missään tapauksessa käyttäisi tätä termiä, vielä vähemmän he puhuisivat ihmisestä Jumalan kuvana. Ihminen on Jumalan edustajamaan päällä.

Jumala on myös korkein tuomari. Hän on ”Tuomiopäivän ruhtinas” (suura 1,4). Ihmisen erityisasema kaikkien luotujen joukossa näkyy etenkin siinä, että Jumala vaatii hänet myös vastuuseen teoistaan. Historian lopussa, suurena tuomion päivänä, kaikki ihmiset joutuvat Jumalan eteen.

Islamissa puhutaan Jumalan kauneimmista nimistä, joita on 99. Saattaa tuntua yllättävältä, mutta on totta, että niitä kaikkia voisi, ehkä aivan paria poikkeusta lukuun ottamatta, kristittykin käyttää. Tätä seikkaa ei tule väheksyä.

Mikä sitten on nimenomaan kristillistä meidän käsityksessämme Jumalasta?

Kun kristittyinä puhumme Jumalasta muslimien kanssa, emme tee sitä vain akateemisen mielenkiinnon vuoksi, vaikkei sekään olisi turhaa. Me pyrimme välittämään tietyn sanoman, jonka uskomme olevan hyvä sanoma myös muslimille. Mutta mikä sitten tekee puheemme Jumalasta kristilliseksi?

Onko se kristillistä, että puhumme Jumalasta rakkautena? Entä puhe armosta ja laupeudesta? Koraani ei tosin käytä Jumalasta

sanaa ”rakkaus”, mutta siellä esiintyy runsaasti muita attribuutteja, jotka ilmaisevat melkein saman asian: ”Armollinen Armah-taja”, ja muitakin. Sitä paitsi: jos saisimme jonkun muslimin nimittämään Jumalaa rakkaudeksi, mitä olisimme saavuttaneet? Olisiko hänen käsityksensä tullut tällä tavoin kristillisemmäksi? Ei missään tapauksessa. Kristillinen puhe Jumalasta ei perustu Jumalan ominaisuuksiin.

Usko ainoan Jumalan kolminaisuuteen on varmasti aidosti ja erityisesti kristillinen. Jos joku ei tunnusta Pyhää Kolminaisuutta, ei häntä voi pitää kristittynä. Uskomme kaikki muut opit menettävät merkityksensä ja vääristyvät joksikin muuksi, jos ne irrotetaan uskosta kolminaisuuteen. Myös muslimit tietävät, että kolminaisuus on keskeistä kristittyjen uskossa:

Te, joilla on Kirja (tässä: kristityt), älkää menkö liian pitkälle väitteissänne älkääkä puhuko Jumalasta muuta kuin totta. ... Uskokaa Jumalaan ja Hänen lähettäisiinsä älkääkä sanoko: ”Heitä on kolme”, vaan lopettakaa... (4:171)

Kristuksen työ

Evankeliumiin kuuluu kaksi varsinaista elementtiä. Ensimmäinen on selostus siitä, mitä Jeesus teki maan päällä ollessaan. Hän syntyi ihmiseksi, eli kärsi ja kuoli ja herätettiin kuolleista. Toinen elementti on apostolinen julistus, että Jeesuksen työ tapahtui meidän hyväksemme. Islam ei voi hyväksyä evankeliumin kumpaakaan elementtiä.

”...eivät he ristiinnaulinneet häntä. Heistä vain näytti siltä...” (4:157)

Kristityt uskovat, että Jeesus oli Jumalan Poika. Tämä puhe on muslimeille Jumalan pilkkaamista.

Puhuttepa te kauheita: taivas on vähällä haljeta, maa revetä ja vuoret sortua maahan, koska he väittävät Armollisella olevan [lapsi]! Ei Armollisen sovi ottaa itselleen lapsia! (19:89–).

Kristityt tunnustavat jopa, että Jeesus on saanut Isältään korkeimman nimen: Kyrios, Herra, Jahve (Fil. 2). Kristus on – muslimeille *horribile dictu* – tosi Jumala.

Luther virressään ”Jumala ompe linnamme” (alkuperäisen mukaan):

Kysytkö nimeään?	Fragst du, wer der ist?
Jeesus Kristus on hän,	Er heißt Jesus Christ;
ainoa Jumala ja suuri auttaja...	der Herr Zebaoth,
	und ist kein andrer Gott

Sitä hirveää loukkausta, jota kristillinen tunnustus merkitsee muslimeille, ei saa aliarvioida. Jumalasta ei muslimin mielestä voi sanoa mitään pahempaa, kuin se mitä me tunnustamme. Islamin ydinopin koko voima onkin suunnattu juuri kristinuskon keskeisintä sisältöä vastaan.

Miten sitten voimme puhua Jumalasta?

Miten sitten voi ylipäätään puhua muslimin kanssa Jumalasta, jos se mitä tahdomme heille sanoa, on muslimin korvissa, ei ainoastaan harhaa, vaan rienausta? Mistä voimme aloittaa?

Voisiko ja pitäisikö esimerkiksi saarnata kolminaisuutta tai selittää sitä keskustelussa muslimin kanssa? Ei ole epäilystäkään siitä, että kolminaisuusoppi on hyvä, oikea, välttämätön ja myös iloinen sanoma ja läpeensä raamatullinen. Raamattu ei kuitenkaan opeta kolminaisuusoppia sellaisenaan, oppina ja käsitteenä. Samoin ei sitä mielestäni voi julistaa sellaisenaan. Ei ole kysymys siitä, että salailisimme jotakin tai yrittäisimme säästää kuulijoita ja tuoda vaikeat oppimme vasta myöhemmin esiin. On kysymys jostakin aivan muusta.

Raamattu ilmoittaa meille Jumalan olemuksen kolmena persoonana yhdessä jumaluudessa. Ei ole kuitenkaan kysymyksessä oppi Jumalan olemuksesta. Raamatun pohjalla on kyllä mahdollista – ainakin jossain määrin – muodostaa uskonnollista filosofiaa. Silläkin on oma merkityksensä. Mutta filosofiset ajatukset Jumalan olemuksesta eivät ole evankelisia siinä mielessä, että ne voisivat olla ilosanoma, joka synnyttää ja ylläpitää uskoa.

Me tunnemme Jumalan olemuksen vain Hänen tekojensa kautta. Tässä on Philip Melanchtonin kuuluisa lause paikallaan: *hoc est Christum cognoscere beneficia eius cognoscere* (tuntea Kristus on tuntea Hänen pelastustekonsa).

Jos suhtaudumme Melanchtonin opetukseen vakavasti, meidän tulee kertoa muslimille Kristuksen pelastusteoista, niin, että hän voi ymmärtää ne, *silloin me puhumme Jumalasta itsestään evankeliumin mukaisesti*. Kristittyjen ja muslimien yhteiset käsitykset Jumalasta ja ihmisestä tekevät tämän mahdolliseksi. On siis kysymys kielestä, jolla voimme kertoa Kristuksen pelastusteoista ymmärrettävällä tavalla. Tästä konkreettinen esimerkki:

Molemmissa uskonnoissa uskotaan viimeiseen tuomioon, ja tätä on pidettävä vieläpä keskeisiin oppeihin kuuluvana oppina. Evankeliumia sen enempää kuin islamiakaan ei voi ymmärtää oikein, jos ei käsitetä, että niiden sanoma on aivan kuin kirjoitettu tuomiopäivän jyhlälle taustalle. Jokainen, joka uskoo viimeiseen tuomioon ja tietää itsekkin tulevansa tuomiolle, joutuu ehdottomasti asettamaan itsellensä kysymyksen: ”Miten minun käy tällä tuomiolla?”

Muslimit tuntevat eläinuhrin. Kurban-juhlanan uhrataan oinas tai myös vasikka tai joku muu eläin muistona Abrahamin uhrista. Uhrikaritsa ei tosin ole varsinaisesti syntiuhri, mutta yleisesti kansanhurskaudessa siihen liitetään myös ajatus syntien sovittamisesta.

Tässä on kristitylle mahdollisuus puhua Jumalasta, niin että muslimi ymmärtää häntä. Jumala on antanut uhrin, joka auttaa meitä viimeisellä tuomiolla. Jos keskustelukumppani ottaa tämän vastaan, hänelle valkenee jossakin vaiheessa, että tämä uhrikaritsa on Jumalan Poika, niin, Jumala itse. Tässä uskossa Poikaan Jumalaan, joka uhraisi itsensä Pyhässä Hengessä Isälle ja ihmisten hyväksi, onkin jo usko Pyhään Kolminaisuuteen.